



# GULA PRESSEN

NUMMER 3 • SEPTEMBER 2017

MEDLEMSTIDNING FÖR FDUV OCH DUV-FÖRENINGAR



Bilder från lägersommaren!

Världen tillhör oss alla • Ny funktionshinderlag  
Medborgarinitiativet Ingen marknadsvara!





**s. 10**

**INGEN MARKNADSVARA**

**s. 16**



**s. 19**



**s. 20**



**s. 22**

# Innehåll

- 3 Ledare
- 4 Kurser och evenemang
- 7 Stödpersonverksamheten stärks i Österbotten
- 8 Funktionshinderkortet i bruk 2018
- 8 Ny personal på FDUV
- 9 Nya lättlästa böcker
- 10 Medborgarinitiativet Ingen marknadsvara!
- 13 Världen tillhör oss alla

Personer med utvecklingsstörning ska få utbildning och möjlighet att tjäna egna pengar och bilda familj – också i Kenya.

## 16 Ny funktionshinderlag

En ny sammanslagen funktionshinderlag behövs, men lagförslaget måste kompletteras för att bättre trygga rättigheterna för personer med utvecklingsstörning.

## 18 Olika behov kräver olika boendelösningar

## 19 Vägen mot ett eget hem

## 20 Ett rop på medvandrare

Föräldrar berättar hur det är att ta emot det första beskedet om funktionsnedsättning hos ett barn.

## LÄTTLÄST

## 22 Bilder från sommarlägren

## 27 Taxichauffören Gerd känner många lägerdeltagare

## 28 Att flytta till ett eget hem

## 29 Medborgarinitiativ om rätten att vara med och bestämma

## 30 Från föreningarna

## 36 Förbunds kongressen 2017

**GULA PRESSEN**

är FDUV:s medlemstidning som berättar om aktuella och kommande evenemang, intressanta företeelser och senaste nytt inom branschen. Tidningen skickas till alla DUV-medlemmar.

**NÄSTA NUMMER**

Nästa nummer utkommer vecka 48. Skicka material senast 1.11.

**RESPONS OCH MATERIAL**

till gulapressen@fduv.fi eller per post till Gula Pressen | FDUV Nordenskiöldsgatan 18 A 00250 Helsingfors

**UTGIVARE**

FDUV Nordenskiöldsgatan 18 A 00250 Helsingfors tfn (09) 434 23 60

**ANSVARIG UTGIVARE**

Lisbeth Hemgård lisbeth.hemgard@fduv.fi

**REDAKTIONSEKRETERARE**

Matilda Hemnell matilda.hemnell@fduv.fi

**OMBRYTNING**

Linnéa Sjöholm

**PÄRMBILD**

Elmer Orlo, Caroline Grönqvist och Richard Blomqvist. Foto: Julia Holmqvist

**ADRESSFÖRÄNDRINGAR**

FDUV Nordenskiöldsgatan 18 A 00250 Helsingfors tfn (09) 434 23 60 e-post: fduv@fduv.fi

**UPPLAGA**

2 600

**TRYCKERI**

Fram Vasa 2017



## De berörda måste höras

Regeringen meddelade i början av juli att vårdreformen skjuts upp och att den antagligen införs först i början av år 2020. Det är med en stor lättnad intresseorganisationerna tog emot meddelandet, hela processen kring vårdreformen har verkat förhastad och många har frågat sig hur den övriga lagstiftningen påverkas av vårdreformen.

Enligt riksdagens grundlagsutskott måste lagstiftningen för valfrihet granskas på nytt. Det är oroande om valfriheten bygger på att endast stora aktörer har kapacitet att vara med på marknaden, särskilt med tanke på social- och hälsovårdstjänsterna för svenskspråkiga. Valfriheten kan förverkligas endast med den förutsättningen att marknaden är tillräckligt bred och mångsidig. Det är också bra att det finns lite mer tid för analys och utredning när det gäller vårdreformen.

FDUV har tillsammans med de finska systerorganisationerna och Handikappforum påbörjat ett medborgarinitiativ, ”Ingen marknadsvara”. I detta nummer av Gula Pressen har du möjlighet att underteckna initiativet och sända det portofritt till Kehitysvammaisten Tukiliitto. Om vi lyckas samla över 50 000 namn före den sista december måste riksdagen behandla vårt initiativ.

Initiativet handlar om hur upphandlingen leder till att personer med funktionsnedsättning inte kan påverka hurudant stöd de får. Finland har en rätt bra lagstiftning när det gäller hörande. Både socialvårdslagen och klientlagen tar upp vikten av att kunna påverka och bli hörd när det gäller den egna servicen och stödet. Samtidigt genomför kommunerna en upphandling som strider just mot detta.

Den enskilda personen som tjänsterna berör kan inte överklaga besluten. Det kan enbart serviceproducenten som varit med i upphandlingstävlan göra. Detta har lett till att många personer med utvecklingsstörning tvingats till förändringar som betytt större osäkerhet och oro, i vissa fall till flytt och helt ny personal. Funktionshinderorganisationernas mål är att tjänster som är nödvändiga och livslånga, inte ska beröras av offentlig upphandling. Upphandlingen måste ordnas så att också de som berörs ska kunna påverka och bli hörda i processen.

Lisbeth Hemgård  
Foto: Sofia Jernström



# Kurser och evenemang

## September

**Diskussionskväll om självbestämmande för anhöriga och personer med utvecklingsstörning**  
**12.9 Jakobstad (Intek) kl. 18–20.30**

**28.9 Närpes (Hotel Red & Green) kl. 18–20.30**  
FDUV:s sakkunniga inom påverkansarbete i Österbotten, Susanne Tuure diskuterar självbestämmande med föräldrar och andra anhöriga. Steg för Stegs koordinator Tina Holms diskuterar den dagliga verksamheten med personer med utvecklingsstörning. Anmäl dig senast 7.9 (Jakobstad) / 26.9 (Närpes): tina.holms@fduv.fi, 040 567 92 57.

Liknande diskussionskvällar ordnas också i Kronoby 5.9 och Vasa 6.9. Anmälningstiden har gått ut till dessa träffar. Information om dem hittar du på [www.fduv.fi/kalender](http://www.fduv.fi/kalender).

## "FUNKTIONSHINDER HEJDAR INTE LUSTEN"

**Seminarium: Rätt till kärlek**  
**21.9 kl. 12.30–16 i Helsingfors (Folkhälsans auditorium, Topeliusgatan)**  
**22.9 kl. 9–12 i Vasa, Sokos Hotel Royal Vasa, Hovrättsplanaden**

"Funktionshinder hejdar inte lusten" – kom och lyssna och diskutera frågor kring kärlek, sexualitet och intellektuella funktionsnedsättningar. Föreläsare är **Lotta Löfgren-Mårtenson**, professor med inriktning sexologi och sexualitetsstudier för personer med intellektuell funktionsnedsättning, från Sverige.

Seminarierna riktar sig till föräldrar och boendepersonal för personer med intellektuell funktionsnedsättning. Deltagaravgiften är 35 €. Mera information: elina.sagne-ollikainen@fduv.fi, 040 508 5110 (Helsingfors) och annika.martin@fduv.fi, 050 302 78 88 (Vasa). Anmäl dig senast 11.9 på [www.fduv.fi/kalender](http://www.fduv.fi/kalender). Klicka in dig på Rätt till kärlek.



**23.9: Familjedag kring boendefrågor**  
**Karis (Lärkkulla kursgård) kl. 10–16**



Välkommen på FDUV:s familjedag kring boendefrågor för dig vars barn är tonåring eller ung vuxen. Du får information om olika boendemöjligheter och sätt att förbereda sig för en framtida flytt. Vi får höra personer som

själva nyligen flyttat till ett eget hem och bli bekanta med hur hela flyttprocessen gått till. Tonåringarna/de unga vuxna har delvis eget program, en workshop med temat "Mitt framtida hem". Mera information och anmälningar senast 11.9: elina.sagne-ollikainen@fduv.fi, 040 508 5110.

**26.9: Diskussionskväll om självbestämmande för anhöriga och personer med utvecklingsstörning**  
**Pargas (Axxell) kl. 18–20**

Frank Lundgren från Steg för Steg leder diskussionen med personer med utvecklingsstörning. Då diskuterar vi självbestämmande och den dagliga verksamheten för personer med utvecklingsstörning. Anmälning senast 19.9: frank.lundgren@stegforsteg.fi.

FDUV:s sakkunniga inom intressepolitiskt arbete Annette Tallberg leder diskussionen om självbestämmande med anhöriga. Hon berättar också om den nya funktionshinderlagen, som förväntas gå till behandling i riksdagen hösten 2017. Anmäl dig senast 19.9: annette.tallberg@fduv.fi, 040 674 7247.

Transport ordnas vid behov för rutten Kimito-Pargas-Kimito. Vänligen uppge i samband med din anmälan om du behöver skjuts.

Liknande diskussionskvällar ordnas också i Helsingfors 7.9, Borgå 12.9 och Ekenäs 14.9. Anmälningstiden har gått ut till dessa träffar. Information om dem hittar du på [www.fduv.fi/kalender](http://www.fduv.fi/kalender).

**30.9–1.10: Familjekursen Vardagskraft**  
**Vöra (Norrvala)**

Helgkursen riktar sig till familjer som har barn med särskilda behov i lek- eller skolåldern. Under helgen kommer programmet till en del att vara gemensamt för hela familjen, till en del skilt för föräldrar, barn med



särskilda behov och syskon. Deltagaravgift: 50 euro/vuxen, barn gratis. Anmälning senast 8.9 via en elektronisk anmälningsblankett som hittas på [www.fduv.fi/kalender](http://www.fduv.fi/kalender). Klicka in dig på Familjekursen Vardagskraft. Mera information: [annika.martin@fduv.fi](mailto:annika.martin@fduv.fi), 050 302 7888.



## Oktober

### 6–8.10: Rekreationsdagar för föräldrar Sibbo, Norrkullalandet

Kom med, stanna upp och ta en paus från vardagen! Dagarna ordnas för alla er som är föräldrar till barn och ungdomar/vuxna med särskilda behov. Parallellt ordnas läger för syskon och för barn med funktionsnedsättning. Deltagaravgift: 65 euro per person, barnens deltagande på veckoslutsläggret är kostnadsfritt. Mera information och anmälan senast 15.9: [jon.jakobsson@fduv.fi](mailto:jon.jakobsson@fduv.fi), 040 865 38 88.



### 7.10: Steg för Stegs höstjippo i Österbotten Vörrå (Norrvala) kl. 11–16

På höstjippet har vi olika aktiviteter inne och ute. Den som vill får bada bastu och simma. SAMS stödpersonskoordinator Irene Bäckman från 4BT i Österbotten är på plats. Deltagaravgift: 10 euro. Anmälan senast 28.9: [osterbotten@stegforsteg.fi](mailto:osterbotten@stegforsteg.fi) eller 040 567 92 57.

### 7.10: Dansgala Vörrå (Norrvala) kl. 17–21

Kom och dansa till tonerna av Dansdax. Inträde: 10 euro. Vid frågor kring skjuts, kontakta din egen DUV-förening eller Tina Holms på [tina.holms@fduv.fi](mailto:tina.holms@fduv.fi) eller 040 567 92 57.



### 21.10: Helsinki International Horse Show Helsingfors Ishall kl. 9–10.30

FDUV delar ut 100 gratisbiljetter till Helsinki International Horse Shows barnmatiné. Kom med på en fartfylld show! Du får se bland annat ponnyryttarnas hoppfinal, polishästar och agilityhundar. Om du är intresserad av en biljett, ta kontakt: [jon.jakobsson@fduv.fi](mailto:jon.jakobsson@fduv.fi), 040 865 38 88.



### 21.10: Karaträff för pappor till barn med funktionsnedsättning Vörrå (Norrvala) kl. 10–17

Kom och träffa andra pappor i likande situation. Den omtyckte föreläsaren och mentala tränaren Christoph Treier medverkar på förmiddagen. Mera information och anmälan senast 11.10: [tina.holms@fduv.fi](mailto:tina.holms@fduv.fi), 040 567 9257.

## **26–29.10: LL-Center och Lärum-förlaget på Helsingfors bokmässan Helsingfors Mässcentrum**



Välkommen att träffa oss i vår monter på Bokmässan! Du får information om lättläst och kan bläddra i nya lättlästa böcker, till exempel den i år utgivna lättlästa Farlig midsommar. Författaren Jolin Slotte som har återberättat Tove Janssons älskade klassiker uppträder också på mässan. Lördag 28.10 kl. 18

samtalar Slotte om lättläst och Farlig midsommar med Sophia Jansson och Tuva Korsström på Tottiscenen.

## **28–29.10: Förbundskongress Tammerfors (hotell Rosendahl)**

I oktober är det dags för FDUV:s förbundskongress. På programmet står förutom själva kongressmötet även olika temaworkshoppas med information om förbundets verksamhet. På lördag blir det middag och dans med Susan Sonntag's band. Mera information hittar du på bakpärmerna.



## **November**

### **20.11: Diskussionskväll om självbestämmande med anhöriga och personer med utvecklingsstörning**

#### **Mariehamn (Handicampen) kl. 17.30–20**

Frank Lundgren från Steg för Steg leder diskussionen med personer med utvecklingsstörning. Då diskuterar vi självbestämmande och den dagliga verksamheten för personer med utvecklingsstörning. Mera information och anmälan: [frank.lundgren@stegforsteg.fi](mailto:frank.lundgren@stegforsteg.fi).

FDUV:s sakkunniga inom intressepolitiskt arbete Annette Tallberg leder diskussionen om självbestämmande med anhöriga. Hon berättar också om den nya

funktionshinderlagen, som förväntas gå till behandling i riksdagen hösten 2017. Mera information och anmälan: [annette.tallberg@fduv.fi](mailto:annette.tallberg@fduv.fi), 040 674 7247.

### **22.11: Föreläsning om bemötande Vasa (Arbis festsal) kl. 18–20**

Steg för Stegs erfarenhetstalare Maria Wallén berättar om sitt liv och sina erfarenheter. FDUV:s koordinator Annika Martin talar under rubriken Hur ska jag bemöta en person med funktionsnedsättning? Målgrupp: personal i kundservicebranschen, studerande, anhöriga och andra intresserade. Anmälan:

Arbis kansli (06) 325 3504 eller (06) 325 3501.

## **December**

### **2.12: Självständighetsfest Finland 100 år Korsholm (Carpella Strandlid i Karperö) kl. 17–21**

Vi firar att Finland varit självständigt i 100 år med en stor fest. Det blir tal, dans till bandet Wasa Groove Unit och mingelmat. Inträde: 10 euro. Festen ordnas i samarbete med DUV i Vasanejden och Vaasan seudun Kehitysvammaisten Tuki ry. Mera information: [tina.holms@fduv.fi](mailto:tina.holms@fduv.fi), 040 567 92 57.



### **2.12: Självständighetsfest Finland 100 år Helsingfors (restaurang Kaisaniemi) kl. 18–24**

Vi firar att Finland varit självständigt i 100 år med en stor fest. Festen ordnas i samarbete med SAMS och dess medlemsorganisationer. Mera information: [jon.jakobsson@fduv.fi](mailto:jon.jakobsson@fduv.fi), 040 865 38 88.

**Nya evenemang och uppdaterad information publicerar vi kontinuerligt i vår webbkalender på adressen [fduv.fi/kalender](http://fduv.fi/kalender).**





## Stödpersonsverksamheten 4BT får förstärkning i Österbotten

SAMS – Samarbetsförbundet kring funktionshinder har anställt en stödpersonskordinator till Österbotten. Irene Bäckman tar emot ansökningar och matchar ihop lämpliga stödpersoner med stödsökande.

En stödperson är en vän som personer med funktionsnedsättning träffar 1–4 gånger per månad. Tillsammans kan ni till exempel vara ute, handla, motionera eller gå på café eller teater tillsammans.

Genom en stödperson kan personer med funktionsnedsättning bli delaktiga i något som de annars inte kunde göra. SAMS stödpersonsverksamhet kallas 4BT – Fyra Betydelsefulla Timmar.

Söker du en stödperson? Kontakta Irene på 050 431 88 88 eller irene.backman@samsnet.fi. Alternativt kan du fylla i ett formulär på webben på adressen samsnet.fi/4bt. Här kan du också anmäla om du vill bli en stödperson för någon.

Under hösten ordnar 4BT öppna temakvällar i Österbotten för stödpersoner och dem som är intresserade av att bli stödperson. Onsdag 27.9 kl. 17 är temat ”att vara stödperson till någon med utvecklingsstörning” med FDUV som inbjuden gäst. Förhandsanmälan senast 20.9 till Irene.

*Anna Caldén, Finlands  
Handikappförbunds ord-  
förande och Irene Bäck-  
man, SAMS stödperson-  
skordinator i Vasa.*

*Foto: SAMS*



# Funktionshinderkortet tas i bruk i Finland 2018



Från 2018 kan personer som behöver särskilt stöd för att delta i samhällets verksamhet ansöka om Det europeiska funktionshinderkortet. Genom att visa kortet ska personer med olika funktionsnedsättningar enkelt kunna berätta att de behöver hjälp eller stöd då de till exempel ska gå på bio, åka buss eller delta i en hockey-match. Syftet är att personer med funktionsnedsättning ska kunna delta aktivt i samhället på jämlika grunder.

Omkring 300 000 personer i Finland kommer att vara berättigade till Funktionshinderkortet. För att få kortet behöver personen uppfylla vissa kriterier, till exempel

ha blivit beviljat FPA:s handikappbidrag eller ha beslut i enlighet med handikappservicelagen. Personer som ofta har med sig en assistent kan få ett kort med A-märkning.

En närmare tidtabell för när kortet tas i bruk och anvisningar för hur ansökan ska göras meddelas i slutet av året. Under hösten klarnar också vilka serviceproducenter, så som bussbolag och teaterar, som är med och stöder funktionshinderkortet. FPA kommer att sköta om distributionen av korten.

Mera information: [www.vammaiskortti.fi](http://www.vammaiskortti.fi)



*Sussi.*



*Jenni.*



*Matilda.*

## Nya ansikten på FDUV

FDUV har utökat verksamheten Skräddarsydd boendeservice och anställt **Susanne "Sussi" Tuure** som sakkunnig inom boendefrågor och påverkansarbete i Österbotten.

**Jenni Bergman** har under våren och sommaren jobbat med läger och fortsätter nu som koordinator inom projektet Mer än ord – besked om funktionsnedsättning.

**Matilda Hennell** har börjat jobba som informatör för FDUV från 1.8 med ansvar för bland annat webbplatsen [fduv.fi](http://fduv.fi) och medlemstidningen Gula Pressen.

FDUV:s kansli har dessutom fått förstärkning av **Mattias Lehtinen**. Han jobbar som deltidsanställd kontorist istället för Åsa Öhrman som avgått med pension.



*Mattias.*





## Inga och Herbert utkommer som lättläst

I september utkommer Lärum-förlaget med en ny lättläst bok. Den handlar om ett äldre par, Inga och Herbert, och deras vanliga vardag som även innehåller oväntade händelser.

Boken kan beställas från [shop.larum.fi](http://shop.larum.fi) och kostar 15 euro.



## Beställ årskalendern Mitt år

Lärums årskalender Mitt år finns nu i lager. Den är i liggande A4-format med spiralrygg och har en veckas dagar per uppslag. Dagarna har samma färger som vår årliga månadskalender. Du fyller själv i datum och kan skriva, rita eller använda bilder i din veckoplanering. Almanackan kostar 25 euro och kan köpas från [shop.larum.fi](http://shop.larum.fi).

Ny lättläst bok på Lärum-förlaget:

Tove Janssons

### Farlig midsommar

Återberättad av Jolin Slotte

*Det här är berättelsen om när det var översvämning i Mumindalen. Strax före midsommar måste Muminfamiljen lämna Muminhuset då vattnet stiger över husets tak. De har tur och hittar ett flytande hus som de kan flytta in i. Men det är inget vanligt hus, och det blir ingen vanlig midsommar. Läs om en sommar fylld av äventyr, nya vänner och överraskningar.*

BESTÄLL  
BOKEN VIA  
[SHOP.LARUM.FI](http://SHOP.LARUM.FI)  
PRIS: 18 EURO



# Säg nej till upphandling av nödvändiga tjänster – underteckna medborgarinitiativet Ingen marknadsvara!

Upphandlingen av nödvändig hjälp och stöd för personer med funktionsnedsättning strider mot FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Handikappforum rf och Delegationen för boende för personer med utvecklingsstörning (KVANK) har startat ett medborgarinitiativ för att få slut på offentlig upphandling av nödvändiga tjänster för personer med funktionsnedsättning. FDUV är med och uppmanar även dig att delta!

Medborgarinitiativet föreslår att det i 9 § i lagen om offentlig upphandling införs en punkt 16 gällande en begränsning av tillämpningsområdet: Denna lag tillämpas inte på upphandling av sådana tjänster som gäller behovet av nödvändig omsorg och stöd för personer med funktionsnedsättning och inte heller på sådana tjänster som hänför sig till behovet och som gäller boende och tjänster i det dagliga livet.

” Personer med funktionsnedsättning är inte delaktiga när upphandlingsbesluten fattas, trots att besluten påverkar deras liv väsentligt.

## Motiveringar till medborgarinitiativet

Finland ratificerade FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning i juni 2016. I konventionen betonas rätten till likabehandling av personer med funktionsnedsättning och deras rätt att delta i beslutsfattande i ärenden som berör dem själva. Enligt konventionen har personer med funktionsnedsättning rätt att själva besluta om var de vill bo och de får inte tvingas att använda sig av särskilda boendeformer.

Därför motsätter vi oss att livslånga, nödvändiga tjänster för personer med funktionsnedsättning arrangeras genom upphandling av tjänster i enlighet med upphandlingslagen. Upphandlingen av dessa tjänster strider mot mänskliga rättigheter och kommer på lång sikt att bli dyrt, både ur ett humant och ur ett nationalekonomiskt perspektiv. Dessa tjänster som är nödvändiga för det dagliga livet bör uteslutas från lagens tillämpningsområde. Det har man gjort i flera länder inom Europeiska Unionen.

Som en följd av upphandlingsprocesserna är personer med funktionsnedsättning inte delaktiga i beslut som

” Då nya serviceproducenter med ny personal tar över måste arbetet med att bygga upp vardagen göras om från grunden. Det kan ha ödesdiga följder för personen som behöver stöd.

gäller deras egna ärenden och de har heller ingen tillgång till rättsmedel. Upphandlingslagen, som förnyades år 2016, har inte förändrat situationen. Personer med funktionsnedsättning är fortfarande inte delaktiga när upphandlingsbesluten fattas, trots att de påverkar deras liv väsentligt. Personer med funktionsnedsättning har inte heller rätt att besvara sig över upphandlingsbesluten. Detta har bekräftats via rättspraxis.

Personer med funktionsnedsättning och deras anhöriga har vållats särskild skada av de nya upphandlingsprocesserna som kommunerna genomfört. Då den tidigare personalen inte flyttar över till den nya serviceproducenten efter utförd upphandling går personer som använder boendeservice miste om personal som förstår dem och som är viktiga för dem. Arbetet med att bygga upp vardagen på nytt måste göras om från grunden. Detta kan leda till ödesdiga följder i form av försvagad psykisk hälsa och funktionsförmåga för personen som behöver stöd.

### Skriv under medborgarinitiativet

”Ingen marknadsvara!” för att trygga mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning! Du kan göra det på webben via [eimyytavana.fi](http://eimyytavana.fi) eller genom att klippa ut, fylla i och skicka in stödförklaringen på nästa sida. Organisationen Kehitysvammaisten Tukiliitto står för portot.





INGEN MARKNADSVARA

Vik här!

Mottagaren  
betalar  
portot

Kehitysvammaisten Tukiliitto ry

Svarsförsändelse

Avtal 5004323

00003 TAMMERFORS

Häfta ihop eller fäst med tejp!



# Världen tillhör oss alla

Den kenyanska funktionshinderorganisationen KAIH och FDUV har samarbetat i 11 år. I april reste Steg för Stegs erfarenhetstalare Erik Weyand, föräldern och socialarbetaren Marianne Ly och FDUV:s koordinator Elina Sagne-Ollikainen till Nairobi för att träffa KAIH:s föräldragrupper och erfarenhetstalare.

På KAIH:s huvudkontor i Nairobi trängs vi i ett litet rum, utan luftkonditionering. **Erik Weyand**, Steg för Stegs representant, tas emot med jubel och solskensleenden. Man har väntat på hans återbesök. Erik reste till Kenya också år 2015 (se Gula Pressen 2/2015). Marianne Ly och undertecknad, får betydligt mer blyga, men nyfikna blickar.

Vi blir bekanta med en grupp ungdomar som kallas Self-Advocates. Ungdomarna är erfarenhetstalare som genom sitt engagemang i KAIH fått stärkt självförtroende. De har lärt sig färdigheter, varit på praktik och fått lön för arbete i frisörssalonger.

## Mot trakasserier och övergrepp

**Fayel Achieng**, som tillsammans med **Peter Owaga** jobbar med ungdomarna, har en syster som har en utvecklingsstörning. Som bäst

”Många personer med utvecklingsstörning har färdigheter bara de får rätt sorts stöd.

leder Fayel ett projekt som handlar om att förhindra verbala och sexuella övergrepp och utnyttjande av personer med intellektuell funktionsnedsättning.

Fayel arbetar med erfarenhetstalarna (som alla har en utvecklingsstörning) och utbildar poliser och domare i hur de ska bemöta



personer med utvecklingsstörning i rättsprocesser. Det är ofta svårt för en person med utvecklingsstörning att berätta vad som hänt. Redan polisens första frågor kan vara utmanande att svara på om en person till exempel har svårt med tidsuppfattning. Projektet får finansiering av Inclusion International.

## Viktigt anhörigperspektiv

Det har visat sig vara värdefullt att ha en förälder med på FDUV:s resor till Kenya, någon som kan berätta om hur det är att vara anhörig i Finland. **Marianne Ly** – mamma till Sabrina – delade med sig av sina erfarenheter från både Senegal och Finland.

– Sabrina föddes i Finland och läkarna sade att hon kommer att leva ett år. Men Gud gav henne 17 år. Vi upplevde att det var viktigt att ta Sabrina med oss till alla de ställen

vi själva var på. Det var ett sätt för oss att visa att alla räknas och alla ska få vara med.

Såväl erfarenhetstalarna i Self-Advocates som deltagarna i föräldragruppen Tunaweza lyssnar noga på Marianne. Tunaweza är swahili och betyder ”ja, vi kan”.

**Grace Muthunbi** är förälder till 38-åriga dottern **Mothoni** och koordinerar gruppernas aktiviteter. Grupperna har anställt en lärare som ger deltagarna yrkesträning dagligen.

– Många personer med utvecklingsstörning har färdigheter bara de får rätt sorts stöd. Det lärde vi oss på en konferens som KAIH ordnade med mottot ”Independent but not alone” (självständig men inte ensam).

Grace berättar att flera av deltagarna har bildat familj, fått barn och stöds av sina föräldrar. Många har



*Ungdomsgruppen Self-Advocates arbetar med ett fotoprojekt under ledning av Robert Mila. – Ungdomarna har tagit självporträtt och jag ska undervisa dem i olika tekniker. Vi har begränsade resurser och just nu hyr vi en kamera, för vi har inte haft råd att köpa en, berättar Robert.*

lärt sig göra kläder, smycken, frisyrier och tvål. De har lärt sig tala inför publik, sjunga och teckna, och tränat egenföretagande.

En mamma, **Celi Desot**, berättar att hennes liv blivit mindre tungt då hon ser att hennes två vuxna barn har en meningsfull vardag.

– Jag känner mig glad. Jag är också hoppfull över att arbetet inte pågår enbart i Kenya utan även i Finland och att det var föräldrar som startade det hela och var aktiva för sina barn.

” Se inte ner på dig själv, det finns människor som stöder och förenar oss!

### **Tron på svart magi medför stigma**

**Faith Mothoni** är initiativtagare till en nystartad föräldragrupp. De jobbar mycket med det stigma ett barn med utvecklingsstörning ofta medför.

– Många tror att det finns ”onda krafter” inblandade och att barnet fått en funktionsnedsättning på grund av något ont mamman har gjort. Men vi säger till mammorna: ”se inte ner på dig själv, det finns människor som stöder och förenar oss!”



## Fruktbart samarbete

Verksamhetsledare **Lisbeth Hemgård** berättar att FDUV påbörjade sitt utvecklingssamarbete med Kenya år 1986. Sedan 2006, har utrikesministeriet beviljat medel för samarbetet mellan KAIH och FDUV. Tack vare stödet från Finland är KAIH idag en stark aktör på funktionshinderfältet i Kenya.

KAIH har lyckats bredda sin finansieringsbas och stöds även av bland annat Inclusion International, Open Society foundation och National Council for Persons with Disabilities (kenyanska staten). Medlemsantalet växer och nya föräldragrupper bildas i nya regioner. Nu är de cirka 130 till antalet i tio olika regioner.

För KAIH:s verksamhetsledare **Fatma Wangare** och hennes medarbetare är visionen klar: Personer med utvecklingsstörning ska få utbildning och möjlighet att tjäna egna pengar och bilda familj. Och all diskriminering ska lyftas fram i dagsljuset.

## KAIH står för Kenya Association of Intellectually Handicapped

FDUV:s systerorganisation i Kenya, KAIH, arbetar för att främja mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Deras arbete bidrar till att utvecklingen i Kenya går mot att allas rättigheter respekteras. Kenya har de facto ratificerat FN-konventionen för personer med funktionsnedsättning åtta år före Finland. FN har gått igenom Kenyas rapport om läget för personer med funktionsnedsättningar i Genève år 2015. Finland ska ge sin rapport till FN år 2018. Kenya har nyligen gjort upp sin nationella plan för implementeringen av FN-konventionen för åren 2016–2022.

Text och foto: Elina Sagne-Ollikainen



# Ny funktionshinderlag kan betyda förändringar i servicen

En ny sammanslagen funktionshinderlag behövs, men lagförslaget måste kompletteras för att bättre trygga rättigheterna för personer med utvecklingsstörning, anser FDUV.

FDUV har i början av juli tagit ställning till förslaget till ny funktionshinderlag. I många år har vi arbetat för en sammanslagning av lagen om specialomsorger och handikappservicelagen. Det är en efterlängtd lagändring – äntligen ska personer med utvecklingsstörning få samma rättigheter som andra med funktionsnedsättning.

Det nya lagförslaget utgör en bra helhet, och det är välkommet att lagen stärker både självbestämmandet och möjligheten till individuella tjänster. Men lagförslaget har också sina brister. Det blir till exempel ibland otydligt om tjänsterna erbjuds via den nya funktionshinderlagen eller socialvårdslagen. Många tjänster som ges via socialvårdslagen är anslagsbundna och avgiftsbelagda.

## Lagförslaget behöver kompletteras

Vi anser att lagen behöver kompletteras så att den också fungerar för personer med utvecklingsstörning. Lagens syfte är att skapa en helhet som tryggar de nödvändiga tjänster och det stöd som personer med funktionsnedsättning behöver i det dagliga livet. För att lagen ska trygga rättigheterna också för personer med utvecklingsstörning är det viktigt att lagen även omfattar stöd i situationer som innebär hjälp, omsorg och vård dygnet runt. Samtidigt bör lagen tillämpas både på dem som har ett stort stödbehov dygnet runt, och på dem som har ett litet stödbehov och behöver service mera sällan.

”I det nya lagförslaget prioriteras, beklagligtvis, gruppboende framom individuella lösningar.

Vi är särskilt oroliga för att personer med lindrig utvecklingsstörning inte kommer att omfattas av den nya lagen. Trots att deras stödbehov inte är så omfattande är stödet nödvändigt för dem. Därför måste deras tjänster garanteras genom denna speciallag.

## Servicehandledningen måste fungera

En viktig fråga är att bestämmelserna om stöd i att fatta beslut (fi: tuettu päätöksenteko) klargörs. Detta innebär också att tillräckliga resurser måste reserveras för utbildning av socialarbetare och servicehandledare. Servicehandledningen är mycket viktig för att helheten ska fungera. När socialarbetaren ska ge information om brukarens rättigheter måste det finnas tillgång till olika hjälpmedel, tolkning (inkl. tal- och teckenspråk) samt alternativ och kompletterande kommunikation.

## Utveckla boendeservicen

Stöd och service för boendet är svagt definierade i lagen. FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning stipulerar att varje människa har rätt att välja var och med vem hen bor. Boendetjänsterna för personer med utvecklingsstörning är för likformigt utformade i Finland och jämfört med våra nordiska







grannar förlitar vi oss fortfarande på att boende för personer med utvecklingsstörning arrangeras i grupp.

I det nya lagförslaget prioriteras, beklagligtvis, gruppboende framom individuella lösningar. Tjänsterna kring stödet och boendet måste särskiljas från själva bostaden. Om tjänsterna byggs upp kring bostaden finns det nämligen en risk att människor tvingas flytta efter tjänster, och att tjänsterna inte motsvarar stödbehovet. FDUV anser att boendetjänsterna borde utvecklas så att de bättre motsvarar de behov som personerna verkligen har och inte utgår från vad som bäst passar kommunen eller serviceproducenten.

### **Personlig assistans också för personer med utvecklingsstörning**

I lagförslaget har rätten till personlig assistans begränsats till att gälla enbart personer som kan definiera innehållet i assistansen och sättet att organisera den. En sådan formulering är diskriminerande då den kan utesluta personer med utvecklingsstörning från denna stödform.

FDUV poängterar att personer med utvecklingsstörning borde kunna få sitt stöd via personlig assistans även om de har svårt att definiera sina behov. För att detta ska vara möjligt behöver stödet i att fatta beslut utvecklas, och personen bör ges möjlighet att, vid behov, använda alternativ kommunikation och stöd av anhöriga.

### **Är lagen kostnadsneutral?**

Enligt regeringen ska lagen vara kostnadsneutral, vilket innebär att inga nya tjänster ska införas. Med andra ord ska det inte få kosta mer än vad det gjort hittills. Samtidigt frigörs resurser på grund av att institutionerna för personer med utvecklingsstörning läggs ner. En institutionsplats kostar mycket mer än en plats i gruppboende eller egen lägenhet. FDUV har poängterat att då insti-

tutionsvården minskar måste stödet till boende utökas och utvecklas. För att personer med utvecklingsstörning ska kunna leva ett mer självständigt liv, förutsätter det stöd och träning i vardagen och att närmiljön erbjuder möjligheter till ett socialt liv utanför bostaden.

”FDUV är särskilt oroat för att personer med lindrig utvecklingsstörning faller utanför den nya lagen.

Som förslaget nu är utformat kommer personer med utvecklingsstörning inte att få tillräckligt med stöd för att leva ett så självständigt liv som möjligt.

Bekanta er gärna med vårt utlåtande, det finns på vår webbplats på adressen [www.fduv.fi/utlatanden](http://www.fduv.fi/utlatanden).

Lisbeth Hemgård

Foto: Hanne Salonen / Riksdagen  
och Sofia Jernström





# Olika behov kräver olika lösningar – ARA samarbetar med FDUV kring boendefrågor

Boendelösningar för personer med utvecklingsstörning ser väldigt lika ut. Detta har FDUV och andra intresseorganisationer ställt sig kritiska till. ARA:s nya projekt På hemvägen jobbar för fler individuella lösningar.



Saara Nyysölä.

FDUV har inlett ett samarbete med statens finansierings- och utvecklingscentral för boende, ARA. FDUV har tidigare samarbetat med ARA i samband med KEHAS-programmet, vars uppgift var att utveckla boendetjänsterna för personer med utvecklingsstörning. Programmet koordinerades av Social- och hälsovårdsministeriet.

I rapporten från KEHAS framgick det att boendelösningarna för personer med utvecklingsstörning är rätt likformiga i Finland. Många kommuner följer slaviskt de rekommendationer som ARA utarbetat kring storleken på gruppboendestäder.

ARA beviljar understöd för byggande av bostäder. Enligt **Saara Nyysölä**, sakkunnig inom boendeutveckling på ARA, är ansökningarna från kommuner, organisationer och samkommuner förhållandevis likartade. De flesta anholder om att bygga gruppboendestäder för 15 personer, vilket är maxstorlek enligt ARA.

Inom ARA ställer man sig kritisk till att lösningarna liknar varandra.

– Behoven kan ju inte vara så lika, säger Saara Nyysölä.

Hon uppskattar det samarbete som uppkommit i och med KEHAS-programmet med både intresseorganisationer och miljöministeriet.

Intresseorganisationerna har länge varit kritiska till de boendelösningar som nu framställs i Finland. Man önskar fler individuella lösningar och att de som berörs är med och påverkar hur boendet ska se ut.

## Samarbete ska leda till fler individuella lösningar

ARA har i samarbete med olika organisationer grundat ett projekt som går under namnet **På hemvägen** (Kotimatkalla).

Inom projektet kommer man att samarbeta med olika kommuner kring kartläggning och planering av boende för grupper med särskilda behov. FDUV är part i projektet och Pargas är den första svenskspråkiga

kommunen som kommer att vara med. FDUV:s roll blir att engagera familjer och personer med utvecklingsstörning att delta och påverka de planer som görs i kommunen.

– Det är oerhört viktigt för ARA att utveckla boendeverksamhet och pilotkommunerna har en verklig nytta av att delta, kommenterar Saara Nyysölä.

Projektet pågår i tre år. Kommuner som är vidtalade för det första året är S:t Michel, Kotka och Pargas.

Fler svenskspråkiga kommuner kan engageras. Meningen är att man för pilotkommunerna gör en helhetskartläggning. Man samarbetar både med de som har ansvar för tomt- och bostadsplaneringen i kommunen och med social- och hälsovården.

– Det är väldigt viktigt att börja planera tillsammans i kommunen, säger Saara Nyysölä. Vi måste också redan från början engagera de som ska flytta, familjen och blivande grannar.

Jag frågar Saara Nyysölä hur boendetjänsterna kommer att påverkas av den kommande vårdreformen. Kommer planeringen och samarbetet att bli svårare när alla social- och hälsovårdstjänster flyttar till landskapen? Hon tror inte det, redan nu har kommunerna så skilda verksamheter. Men visst förutsätter det också i framtiden mycket samarbete och kommunikation för att det ska fungera.

Lisbeth Hemgård  
Foto: Laura Rahka  
och Helena Berg

# Flyttningsförberedelse, eller vägen mot ett eget hem



Många personer med funktionsnedsättning drömmer om ett eget hem. FDUV:s verksamhet Skräddarsydd boendeservice arbetar för att ge dem och deras anhöriga stöd för att förverkliga denna dröm.

Hur har du tänkt bo då du blir stor? Var har du tänkt bo då du blir stor? Det är frågor och funderingar som vi hör av barn och unga i skolan och på fritiden. Många drömmer om det första egna hemmet. Det första egna hemmet kan vara en liten studieboende där man delar kök med andra studerande eller en etta i ett höghus någonstans. Man drömmer om att få skaffa egna möbler och om friheten då man själv får bestämma över sin tid och sin vardag.

”Arbetet med familjen som berörs av flytten och med kommunen är långsiktigt och målmedvetet.

Unga och äldre personer med utvecklingsstörning eller någon annan funktionsnedsättning har liknande drömmar. Många har svårt att uttala dem i ord och ännu svårare att skrida till handling.

FDUV:s verksamhet Skräddarsydd boendeservice arbetar för att nå dessa personer. Målet är att ge personer med utvecklingsstörning och deras familjer stöd i att starta upp tänkandet kring ett eget hem och att stöda dem för att skrida från tanke till handling.

## Skräddarsydd boendeservice nu i hela Svenskfinland

Från och med april detta år har Skräddarsydd boendeservice blivit ordinarie verksamhet vid FDUV med hjälp av finansiering från STEA, efter att ha fungerat som projekt i Helsingforstrakten i fem år. Verksamheten fungerar nu i hela Svenskfinland; Elina Sagne-Ollikainen ansvarar för verksamheten i södra Finland och Susanne Tuure i Österbotten.

I Österbotten är flyttningsförberedelseverksamheten ny och verkar vara väntad. Österbotten är ett vidsträckt område från Sideby i söder till Karleby i norr. Den svenskspråkiga boendeservicen produceras av Kårkulla samkommun, kommunerna själva och några privata aktörer. Korttidsvård som boendeträning finns att tillgå i de större städerna, men någon arrangerad och målinriktad flyttningsförberedelse finns inte i detta skede.

Den första kommunen som tog kontakt var Vörå. I Vörå finns inget boende för personer med utvecklingsstörning, vilket betyder att personerna ska flytta till en annan ort då det är dags att flytta hemifrån. Detta kan vara en orsak till att det är rätt många personer med utvecklingsstörning som fortfarande bor i sitt föräldrahem.

Tillsammans med kommunens socialarbetare besöker vi familjerna och funderar över vilka stödinsatser som behövs för att komma till följande steg i vuxenlivet. Eftersom verksamheten

inom FDUV är fortgående är arbetet tillsammans med familjen och kommunen långsiktigt och målmedvetet.

Det är också enskilda familjer som tagit kontakt då de fått information om verksamheten via DUV-föreningarna. Familjerna behöver stöd i att komma igång med flyttprocessen. Familjerna behöver också information om vilka de olika boendeanalternativen är, och vilka möjligheter det finns att skräddarsy just den service som deras barn behöver.

Målet är att bilda grupper där familjerna träffar andra som är i samma livssituation. Likaså är det tänkt att personerna med utvecklingsstörning träffar andra som är på väg att flytta till ett eget hem i något skede.



Text: Susanne Tuure  
Bild: Laura Rahka

# Ett rop på ... medvandrare



Nästan 80 föräldrar har genom en enkät inom projektet Mer än ord delat med sig av hur det är att ta emot det första beskedet om funktionsnedsättning hos ett barn. En del av frågorna gav utrymme för mer beskrivande svar, vilka den här texten belyser. En statistisk analys görs senare.

Många föräldrar som kring förlossningen fått veta om barnets särdrag minns ofta tillfället som en chock och har upplevt sjukhuspersonalens bemötande slumpmässigt och informationen fragmenterad. ”Det var ingen samordning och det verkade inte finnas någon direkt plan”, skriver en mamma om bemötandet på förlossningssjukhuset och konstaterar: ”Jag fick jättestort stöd av vissa personer i vården, bl.a. från en av barnmorskorna”.

”Av de professionella krävs slipade antenner; lyhördheten att se var i processen familjen befinner sig.

Situationen har inte upplevts lika dramatisk om undersökningarna har varit inplanerade, t.ex. teamutredning på en barnneurologisk enhet: ”Det var härligt att för första gången bli bemött så att man blir tagen på allvar”. Över hälften av föräldrarna som oroar sig för sitt barn har erfarenhet av att deras oro har avfärdats av professionella och det finns frustration över remisser som aldrig skrevs eller gått till fel instans.

När resultaten delges har vissa föräldrar känt sig utsatta då flera yrkesgrupper närvarar. En förälder beklagar sig tvärtom över avsaknaden av teamet: ”Hade gärna lyssnat på utredningsteamets synpunkter och inte bara läkarens” och en annan uppskattade att de olika yrkesgrupperna hade tid för just dem: ”De gav stort förtroende och kunde svara på frågor. De lät beskedet sjunka in”. Vissa föräldrar önskar få smälta bl.a. resultat bit för bit medan andra menar att frånhållandet av information är det värsta. Av de professionella krävs slipade antenner; lyhördheten att se var i processen familjen befinner sig.

## Blandade känslor

Känslan vid mötet då en diagnos ges och stunderna därefter varierar. En av dem som svarat minns mötet som kallt, katastrofalt eller utan förståelse för föräldrarnas

situation. De flesta uttrycker en blandning av lättnad och sorg, oro eller chock. Bland de svåra känslorna som dök upp efter beskedet nämns skam, skuld, bestraffning, besvikelse, uppgivenhet. ”Vi lämnades att falla fritt”, minns en förälder. Vissa har själva en insikt i funktionsnedsättningen, väntar på bekräftelse och därför upplevs tillfället i bästa fall som ett samtal i samförstånd.

Hur föräldrarna har upplevt de professionella de mött under processen varierar storligen. Det har känts bra om den professionella har kunnat gratulera till det nya livet, visa medkänsla och inge hopp. Klumpiga uttryck och tidsbrist lämnar däremot bestående spår. Föräldrarna talar om känslan av att lämnas ensamma med grubblerier och skam.

En av föräldrarna sammanfattar på ett tydligt sätt diskrepansen mellan medicinska handlingar och bemötande: ”Vi har alltid fått bra service vad gäller den medicinska aspekten. Vi har dock aldrig fått det mänskliga eller emotionella stödet; en person som kommer ner på vår nivå och förklarar med vanliga ord vad som händer.” I svaren finns ytterligare upplevelser av att inte få samma bemötande och hjälp som om man kunnat finska. På svenska ges ofta knapphändig muntlig och föräldrad skriftlig information. Ofta uteblir info om stödformer på svenska.

”Det har känts bra om den professionella kunnat gratulera till det nya livet, visa medkänsla och inge hopp.

## Omgivningens reaktioner varierar

Vissa föräldrar har upplevt släkt och vänner som en trygghet och ett stöd, men ett flertal föräldrar uttrycker att de utöver den egna sorgen varit tvungna att stötta också omgivningen. ”Många reagerade med tystnad, vilket var jobbigt. En del vågade inte säga grattis. Vänner tog avstånd med åren”. Av de som svarat på enkäten menar 70 procent att de inte fått stöd i att berätta om



barnets funktionsnedsättning för omgivningen.

Flera föräldrar önskade mer fortbildning för pedagoger. En familj flyttade då kommunen vägrade ge barnet extra stöd i skolan: "Skolan, den arma skolan. Det finns något som heter fortbildning. Och så går det att lyssna på experter & föräldrar. Men om man tror sig veta bäst så lyssnar man inte". En annan familj minns hur daghemspersonalen dag efter dag berättade allt det negativa deras barn hade gjort.

Genom hela processen uttrycker föräldrarna en saknad av en **medvandrare**, någon som fångar upp en efter beskedet; som håller i trådarna och hjälper med ansökningar och informerar om förmåner och som ibland ringer och frågar hur man orkar. Endast en bråkdel av föräldrarna upplever sig ha blivit tillfrågade hur de mår. Det är ett tungt jobb att ha ett barn med en funktionsnedsättning: "Man måste slåss om allt", skriver en förälder. Föräldrar vill ha **praktisk handledning** i vardagen med barnet och **hjälp i hemmet** såsom avlastning och städhjälp. Så gott som alla föräldrar tar upp **stöd av andra i samma situation** som en viktig del i processen. Anpassningskurser erbjuder förutom stöd också sakinformation och möjlighet att ställa frågor till experter.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att det finns lika många föräldraupplevelser – eller det dubbla – som det finns barn med funktionsnedsättning. Det som alla ändå har gemensamt är en önskan om att känna tillit till den vårdande instansen och behovet av att bli sedd, hörd och trodd.

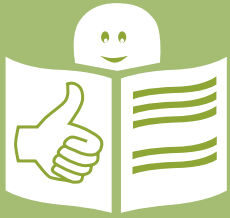
Text: Marina Paqvalén, FM leg. Talterapeut  
Folkhälsans mottagning för barn, unga och familjer (MBUF) i samarbete med projektet  
"Mer än Ord" / FDUV

Foto: Pixabay och Jan-Anders Broo



#### Tipslista till professionella:

- Gratulera till barnet
- Se människan!
- Visa empati
- Ge tid
- Var klar och tydlig
- Stärk föräldraskapet
- Var inte rädd för tysta stunder
- Lämna inte ensam
- Förmedla förståelse och framtidstro
- Erbjud återbesök och stöd



# LÄTTLÄST

## Lägersommaren 2017

Här har vi samlat några bilder från sommarens läger.

Broschyren med sommarlägren 2018 publiceras i Gula Pressen nummer 1/2018.

Foto: Belinda Fridlund, Maria Östman, Sanna Aspholm, Tina Holms, Julia Holmqvist och Elias Vartio.

## Österbotten

### Tyck till om sommarlägren

Vad tyckte du om sommarens läger?  
Finns det något vi kunde göra bättre nästa år?  
Var något extra trevligt?

Berätta vad du tycker.

Gör det via webben på [fduv.fi/lagerutvardering](http://fduv.fi/lagerutvardering).

Eller ta kontakt med din lägerkoordinator:

Södra Finland: Jon Jakobsson,

[jon.jakobsson@fduv.fi](mailto:jon.jakobsson@fduv.fi), 040 865 38 88

Österbotten: Annika Martin,

[annika.martin@fduv.fi](mailto:annika.martin@fduv.fi), 050 302 78 88



Katarina Häggman planterar en blomma.



Melinda Lundberg blåser såpbubblor.



Sanni Storgård blåser såpbubblor.



Matilda Hemming och Mathias Eklund stiger av bussen i Kasköhamn för att sedan åka båt till lägret.



Tony Backström, Belinda Fridlund, Anna-Carin Martin och Svante Sjöholm.



Svante Sjöholm och Mona Vahlstedt.





Disko på Villa Elba.



Tobias Ståhlberg och Wiljam Johansson.

### Äldrelägrret Slappna av på Alskat i Korsholm

Jag besökte lägrret för äldre den andra lägrdagen.

Vädret var mulet och regnigt.

Deltagarna pysslade Finlands flaggor eftersom vi i år firar Finland 100 år.

Tidigare hade de plockat vass vid strandkanten och tagit in sand från stranden.

Då sken solen och de spelade spel utomhus.

Efter lunchen besökte Kenth Nedergård lägrret.

Han är verksamhetsledare för föreningen Världsarvet i Kvarken.

Kenth berättade om Kvarkens världs naturarv.

Han visade också bilder på andra världs naturarv.

Nästa dag åkte alla på utfärd till Saltkaret och Björköby.

Lägrdeltagarna tyckte det hade varit roligt på lägrret hittills.

De såg fram emot utflykten till Saltkaret.

Text: Tina Holms, regional koordinator för Steg för steg i Österbotten



Kenneth Nyman och Kim Ahläng gör flaggor av vass och sand.



Marjut Koskela och Sofia Lähde pysslar.



Margareta Ekman målar Finlands flagga.



## Södra Finland



Mathias Riska och Nina Blomqvist.



Johnny Langhoff och Stig Backman.



Sara Harvio.



Kirjaigänget.



Jenny Pujol och Max Backman.



Jan-Erik Bäckman och Jenny Pujol.



Alexander von Veh, Peter Kraufelin, Emil Ehnström, Jari Laitinen och Jacob Boström.



Sofia Sundqvist, Rex Hartman, Oskar Silfver, Kevin Sjögren och Stig-Olof Karlsson.





Heidi Hindsberg.



Viktoria Tauer och Johanna Kaila.



Mikaela Kinnunen.



Sofia Ala-Heikkilä.



Ungdomslägret på beachen.



Roy Eriksson.



Mikael Nylund och Siv Gustafsson på Raseborgs sommarteater.



Thomas Backas fungerar som DJ på BBQ-festen.





Kaj Katajisto.



Kalle Fougstedt, Martin Forstén och Jannik Andelin.



Anders Lönnqvist.



Saga Nordström.



Maria Palmgren och hennes vän Krister.



Lauri Räsänen, Mikael Strömberg och Florence Munyaneza.



Patricia Pennanen.



Ann-Kristin Nyström.



# Taxichauffören Gerd är bekant för många lägerdeltagare

**För att FDUV:s sommarläger ska löpa smidigt är det viktigt med bra transport till lägren. I över 20 år har Östmans taxi skjutsat deltagare till sommarlägren i södra Finland.**



– Jag känner lägerdeltagarna bra, säger Gerd Östman på Östmans taxi.

Östmans taxi är ett av de transportföretag som får FDUV:s sommarläger att fungera varje år. De hjälper till så att deltagare, ledare och packning kommer fram till lägergården.

Gerd har skött transporten till FDUV:s sommarläger i drygt 20 år. Hon kommer inte riktigt ihåg hur allt började.

– Jag måste säga att jag inte minns, det känns som en så självklar del av sommaren att köra FDUV:s deltagare till lägren. Det är liksom en tradition, skrattar Gerd.

## En rolig tradition

Gerd säger att det känns viktigt och framför allt roligt att få vara en del av lägersomrarna.

– Lättast är det om jag plockar upp dem hemifrån, säger Gerd.

Hon tycker om att ta del av deltagarnas förväntningar på resan till lägret, och deras lägerupplevelser och roliga minnen under hemfärden.

– Mest av allt ser jag fram emot att träffa gamla bekanta.

Många av deltagarna har jag känt i flera år och det hör till att vi ses varje sommar. Också vissa ledare börjar bli gamla bekanta, säger Gerd.

Hon berättar att hon för många år sedan började köra en ung kille till lägren.

– Han brukade hitta på alla möjliga bus och det var alltid lika spännande att köra taxi med honom. Idag är han och jag goda vänner och vi ses och rings regelbundet.

Gerd och hennes man Bengt Östman brukar få transporten att löpa smidigt. Gerd säger att det beror på att de känner deltagarna.

– Vi vet vilka som behöver specifika hjälpmedel, vem som har med sig mycket packning och vem som brukar åka till sommarstugan då lägret är slut.

Jag antar att det också är en trygghet för deltagarna att det är en bekant som sitter bakom ratten, säger Gerd.

Och visst är det sant. När man ska iväg på läger och allt känns lite pirrigt och nytt, är det extra skönt att chauffören är bekant sedan tidigare. Någon som vet hur allt fungerar, någon som Gerd.

Text: Julia Hemgård

Foto: privat och Pixabay



# Att flytta till ett eget hem

FDUV ordnar kurser i flyttningsförberedelse. Tidigare har vi ordnat kurserna endast i södra Finland. Nu ordnar vi dem också i Österbotten.



## Vad är en kurs i flyttningsförberedelse?

En kurs i flyttningsförberedelse ger hjälp och stöd till alla som påverkas av en flytt. Att flytta till ett eget hem är en stor förändring i livet. Att flytta till ett eget hem är en del av att bli självständig. På flyttningsförberedelsen får du hjälp att planera hur och var du ska bo. Det är lättare att flytta om du varit med på flyttningsförberedelse.

## För vem är kursen?

Kursen riktar sig till dig som ska flytta. Det är bra om du deltar i flyttningsförberedelsen i god tid innan du flyttar. Det spelar ingen roll hur gammal du är. Kursen riktar sig också till din familj. Den personal som kommer att ge stöd i ditt nya hem är också med.

## Vad gör man på kursen?

På kursen får du träffa andra som också tänker flytta. Vi pratar om hur det är att flytta. Vi ordnar studiebesök till olika ställen där man kan bo.

Det ordnas också träffar för din familj. På dem får din familj träffa andra i samma situation. Din socialarbetare är med och planerar flytten.

## Är du intresserad?

Kontakta oss på FDUV om du är intresserad av att delta i en kurs. Ta kontakt antingen med Susanne Tuure i Österbotten eller Elina Sagne-Ollikainen i södra Finland.

## Kontaktuppgifter

Susanne Tuure:  
susanne.tuure@fduv.fi, 0400 600 676  
Elina Sagne-Ollikainen:  
elina.sagne-ollikainen@fduv.fi, 040 508 51 10

Text: Susanne Tuure

Foto: Laura Rahka



## Medborgarinitiativ om rätten att vara med och bestämma

FDUV är med och samlar namn till ett medborgarinitiativ för att personer med funktionsnedsättning ska få vara med och bestämma om sitt boende och annan service.

Namninsamlingen är en protest mot att kommunerna upphandlar boende och annat stöd för personer med funktionsnedsättning.

**Upphandling** betyder att man använder den som erbjuder en service till det billigaste priset. Upphandlingen kan till exempel leda till att kommunen bestämmer att en person ska bo på ett visst boende, trots att hen själv hellre hade valt ett annat. En person kanske vill välja ett boende nära sina föräldrar, men blir placerad på ett boende långt ifrån dem, för att det är billigare för kommunen.

Nu samlar Handikappforum och KVANK namn till ett medborgarinitiativ.

**Ett medborgarinitiativ** samlar så många namn som möjligt för att stöda en viss sak.

Målet är att få ihop över 50 000 namn. Då måste riksdagen behandla saken och förhoppningsvis ändra saken till det bättre.

I det här fallet hoppas man att riksdagen ska ändra lagen så att tjänster för personer med funktionsnedsättning inte upphandlas.

Då blir det lättare att få påverka beslut om hurudant stöd man ska få.

Du kan läsa mer om medborgarinitiativet på sidan 10, men den texten är inte lättläst.

Om du vill skriva under medborgarinitiativet kan du använda blanketten på sidan 11.

Du kan också göra det på webben via sidan [eimyytavana.fi/pa-svenska](http://eimyytavana.fi/pa-svenska).

Då måste du identifiera dig med dina nätbankskoder eller liknande.

Text: Solveig Arle

Foto: Elina Leinonen



## Steg för Stegs diskussionsträffar på sommarläger

Steg för Steg har varit på läger i sommar. I Österbotten besökte vi ungdomsläget Skoj på Villa Elba i Karleby och vuxenläget Somriga dagar på Pörkenäs i Jakobstad.

I Södra Finland var vi på flera läger i Högsand utanför Hangö. Vi besökte Vuxenlägret 1 & 2 och båda Konst & Drama-lägren.

Vi diskuterade lägerdeltagarnas vardag. Till exempel vad de gör på fritiden, om de har en stödperson och om städning av eget hem.

Deltagarna var nöjda med sina liv. Vissa saker skulle de vilja bestämma mera om. Till exempel när de träffar sina kompisar och hur länge de är uppe på kvällarna.

I höst ordnar Steg för Steg och FDUV diskussionskvällar om självbestämmande. Hoppas vi ses på dem. Då pratar vi om vad vi gör på dagarna, om våra arbeten och pengar.

Text: Tina Holms & Frank Lundgren  
Foto: Tina Holms



Steg för Stegs diskussionsworkshop på ungdomsläger Skoj på Villa Elba i Karleby. Wiljam, Svante, Anders, Tobias, Tony, Belinda, Heidi, Frank, Ulf, Daniel, Marcus, Karin och Tobias.



Steg för Stegs diskussionsworkshop på vuxenläger Somriga dagar på Pörkenäs i Jakobstad. Johanna, Jan-Erik, Ida, Paula, Carola och Ulf.

## Diskussionskvällar på hösten

I höst är Steg för Steg och FDUV på turné i Svenskfinland igen. Vi ordnar diskussionskvällar om självbestämmande för både anhöriga och brukare. Varje diskussionskväll startar kl. 18.

Diskussionen för anhöriga ordnas av FDUV:s Susanne Tuure i Österbotten och Annette Tallberg i Södra Finland och diskussionen för personer med utvecklingsstörning ordnas av Steg för Stegs Tina Holms i Österbotten och Frank Lundgren i södra Finland.

## FDUV:s och Steg för Stegs diskussionskvällar:

- 5.9 i Kronoby på Kronoby Folkhögskola
- 6.9 i Vasa på Vasa arbetscentral
- 7.9 i Helsingfors – för brukare på Tian och för anhöriga på Vegahuset
- 12.9 i Borgå på Folkakademin
- 12.9 i Jakobstad på Intek
- 14.9 i Ekenäs på Ungdomsgården
- 26.9 i Pargas på Yrkesskolan Axxell
- 28.9 i Närpes på Red & Green
- 20.11 i Mariehamn på Gallerian

## DUV I KARLEBYNEJDEN

**Händelsekalender**

**9.9** inleder fritidsklubben sin verksamhet med dans på Emet Folkpark

**23.9** utedag med scouterna

Vi åker i år igen i september på en gemenskapsutflykt med buss. Under resan blir det allsång och mycket prat och skratt. Ifjol besökte vi Björkö. I år blir det en ny plats. Välkommen med!

Mera information:

elisabeth.hagstrom@cefem.fi, 040 419 80 28.

Följ oss gärna på Facebook (DUVK, De Uvecklingsstördas Väl i Karlebynejden r.f.)!



Kurt, Klara och Siv Enlund och Marie Haals på utflykten till Björkö ifjol.

WWW.KARLEBYNEJDEN.DUV.FI

## DUV I JAKOBSTAD

**Vår verksamhet i vinter**

Simningen vid Östanlid startar igen 16.9 kl. 13.15–14. Fotbollslaget Jaro Rocket försätter träningarna som förr. Vid intresse kolla vår egen webbplats.



DUV i Jakobstadsnejdens jubileumsfest lördagen den 5 augusti.

**Ralf Snellman är ny ordförande**

Vi fick en ny ordförande vid årsmötet i mars. Han heter Ralf Snellman, är gift med Anki som varit kassör i föreningen i många år. Ralf fyllde 50 år i juli. Till vardags jobbar han med tomatodling i Källby. Han har 6 barn och 1 barnbarn. Ralf har inga fritidsproblem – han är aktiv inom brandkåren i Pedersöre, kör motorcykel och skall bygga ett nytt hus i vinter.

WWW.JAKOBSTAD.DUV.FI

## Hej!

Vi startar höstens träffar med att fara ut och äta till Fjärdens kaffestuga 9.9. kl. 11.30. Vi åker buss från Nykarleby. Kostnad: 5 euro / deltagare.

Vi uppmärksammar Finland 100 år och Tope-lius med högläsningstunder 16.9, 28.10, 18.11 och 16.12. Dessa cirkulerar mellan boendena, men alla är välkomna. Mer i infobrevet.

En fredag kväll per månad är alla välkomna att delta i Solglimtens (Församlingens DUV-grupp) samling. Datumen är inte ännu fastslagna så håll utkik efter mera information i infobrevet.

21.10 blir det vår Härmä sim-utedag som avslutas med mat. Vi skickar ut skilt program för resan.

Terminen avslutas med julfest på Juthbacka, preliminärt datum är 9.12. Vi skickar ut ett info-brev när alla datum och tider är fastslagna.

## Sommarutflykt till Tankar och Glasbruket

Vår traditionella sommarutflykt var i år delad på två olika resor. Resorna gjordes 12.7, den ena till Tankar fyr utanför Karleby och den andra till Glasbruket Resort i Vexala.



Börje beundrar och begrundar på fyrön Tankar.

Resan till Tankar gjordes först med buss och sen med båten M/S Jenny. Väl framme efter 1,5 h med båt fick vi äta en delikat laxsoppa och god äppelkaka med vaniljsås och kaffe till efterrätt i det lilla café-et. Allting var hemgjort!

Efteråt hade alla möjlighet att strosa omkring på ön som de ville. Efter 2 h på ön tog båten 32 resenärer tryggt hem från resan.

De som inte klarade av att åka med båten eller gå på ön deltog i resan till Glasbruket Resort i Vexala. Det hade beställts mat som catering och man umgicks i den fina miljön tillsammans med sina hjälpare. Sammanlagt 18 personer deltog i den resan.

Vår förening bjöd på resorna till alla personer med utvecklingsstörning.

## Program hösten 2017

### Kväll om självbestämmande 6.9 kl. 18–20.30 i Vasa

Susanne Tuure diskuterar med anhöriga och Tina Holms med personer med utvecklingsstörning.

### Omsorgsmässa 30.9 kl. 14 i Smedsby Församlingsgård

Omsorgspräst Ben Thilman håller mässan.

### Dansgala 7.10 kl. 17–21 på Norrvalla i Vörå

Dansdax spelar. Norrvallas egen dansgala börjar kl. 21 och de som vill är välkomna att stanna kvar.

### Soppsdag 5.11 på Arbetscentralen i Stenhaga

### Karaträff 21.10 på Norrvalla i Vörå för pappor till barn med funktionsnedsättning

### Finland 100 år självständighetsfest 2.12 i Vasa



## DUV I SYDÖSTERBOTTEN

**Ridning i Bötom lördag 9.9 kl.13–16**

Välkommen med på ridning och bekanta dig med ponnyerna och fåren. Det bjuds på mellanmål. Pris: 5 euro. Anmälningstiden har gått ut.

**Dansgala på Norrvalla 7.10 kl. 17–21**

Inträdet till dansen är 10 euro. DUV i Sydösterbotten står för busskostnaderna. Anmälning senast 18.9.

**Bowlingturnering i Närpes Bowlinghall lördag 28.10 kl. 12–15**

Efter bowlingen äter vi middag på Oneil´s Kitchen. Pris: 10 euro. Anmälning senast 12.10.

**Discosimning i Närpes simhall lördag 11.11 kl. 16–18.30**

Vi simmar och leker till musik och discobelysning. Av säkerhetsskäl behövs fler hjälpledare

än vanligt. Det är viktigt att alla deltagare har en ansvarsperson. Anmälning senast 30.10.

**Konstdag i Kristinestad (Arbetscentralen) lördag 25.11 kl. 13–16**

Pris: 5 euro. Det bjuds på mellanmål. Anmälningar senast 13.11.

**Självständighetsfest Finland 100 år i Vasa 2.12 kl. 17–21**

Inträde 10 euro. DUV i Sydösterbotten står för busskostnaderna. Anmälningar senast 17.11.

**Biobesök på BioBio Showtime i Närpes lördag 9.12 kl. 14** Anmälningar senast 2.12.

**Mer information och anmälningar:** Linda Söderback-Wester, sydosterbotten@duv.fi, 050 358 21 06.

WWW.SYDOSTERBOTTEN.DUV.FI

## DUV I MELLERSTA NYLAND

**Titta hit alla gamla, nya och blivande medlemmar!**

DUV Vingen startar höstterminens verksamheter vecka 36. Kolla in vårt veckoprogram i infobladet på vår webbplats. Hoppas du hittar någonting som du är intresserad av!

Du som hör till åldersgruppen 8–15 år eller 16–25 år, ta gärna kontakt med föreningen via [duv@vingen.fi](mailto:duv@vingen.fi) och meddela din ålder och vad just du skulle vill ha för fritidsaktivitet. DUV Vingen vill utveckla sin verksamhet för yngre personer så din åsikt är viktig!

**Öppet Hus på TIAN i Helsingfors (Tavastvägen 10) torsdagar kl. 18–20**

7.9 Diskussionskväll om självbestämmande  
14.9 Bordsspel  
21.9 Bingo  
28.9 Filmkväll

5.10 Kräftskiva (5 euro, anmälan senast 3.10)  
12.10 Wii-kväll  
19.10 Karaoke  
26.10 Pingisturnering

**Öppet hus på PORTEN i Esbo (Esboporten 3) onsdagar kl. 18–20**

6.9 Utespel  
13.9 Promenad  
20.9 Utespel  
27.9 Tipsrunda

4.10 Spelkväll  
11.10 Filmkväll  
18.10 Målning av höstbilder  
25.10 Musikstund

WWW.VINGEN.FI

## DUV I VÄSTRA ÅBOLAND

Höstens program kör igång nu i september och man kan anmäla sig per telefon på 040 801 41 04 (Alina, kl. 14–20) eller per mejl till [aboland@duv.fi](mailto:aboland@duv.fi). Mera info om programmet: [aboland.duv.fi](http://aboland.duv.fi). Plock ur kalendern:

**Bowling** i Pargas startar 7.9 / 16.9 (två grupper). Vi går ut och äta efter bowlingen 16.9, 14.10 och 11.11.

**Bowling** i Åbo startar 7.9 / 14.9 (två grupper).

**Simning** i St Karins 14.9, 12.10 och 9.11.

**Dansgruppen** startar 4.9.

**Simskola** startar 4.9.

**Familjesimning** startar 2.9 (6 gånger under hösten)



Läger på Koupo i maj 2017.

**Vildmarksdag** ordnas 23.9 på Strandtorp. DUV-föreningarna i Kimito och Västnyland är också inbjudna.

[WWW.ABOLAND.DUV.FI](http://WWW.ABOLAND.DUV.FI)

## DUV I VÄSTNYLAND

DUV i Västnylands våravslutning blev detta år en fantastisk fest med både mat och program. Därefter ordnade vi ännu en båtutfärd före sommarpausen. Genast i början av augusti såg vi Okänd soldat i Harparskog, och sen körde vi igång med ett äventyrsläger på Åland. Förutom klubbverksamheten, bandet Trixstar och teater Magnitude kommer åtminstone följande händelser att äga rum under höstterminen:

**17.9** Djurskyddsjippo och allsång. Utfärd till Nådendal med besök på Gullranda före djurskyddsjippet. Anmälningstiden har gått ut.

**19.9** En magisk afton på Karelia med Olle Jönsson, sångaren i Nordens populäraste dansband Lasse Stefanz.

**23.9** Vildmarksdag i Pargas. Överlevnadsfärdigheter tillsammans med DUV i Åboland.

**28.10** Besök till Karelia som gästas av Lasse Berghagen. Före träffen går vi ut och äta till Haralds.



**4.11** Halloweenfest med Karaoke på Skärhalla på Skäldö.

**18.11** Vinterläger på Högsand.

**2.12** Finland 100 år och julfest.

Mera om programmen och klubbarna hittar du på vår webbplats eller bonga oss på Facebook.

[WWW.VN.DUV.FI](http://WWW.VN.DUV.FI)

## DUV PÅ ÅLAND



## Plock ur kalendern

**Afterwork på Brasserie Ångbåtsbryggan  
29.9 kl. 17.30**

Kom med och träffas kvällstid över en bit mat. Anmälningar senast 21.9 till DUV:s kansli: susan.enberg@handicampen.ax eller tfn 527 371 / 527 372.

**Månadslunch på Restaurang Park 13.9,  
11.10 och 8.11 kl. 12–13**

Andra onsdagen i månaden träffas vi för att diskutera aktuella frågor och ge varandra stöd och råd.

**Familjestödjarträffar 3.10 och 7.11  
kl. 18.30–20 på DUV-kansliet**

Öppet hus med våra nyutbildade familjestödjare Jonna Rehnberg och Josefine Jansson.

**Bowlingtävlingen "Opal Open" 14.10  
kl. 13–16.30 i Idrottsgårdens bowlinghall**

I tävlingen spelar vi i par. Varje lag består av en DUV-medlem och en bowlare från Ålands Bowlingförbund. För deltagarna ordnas en första träff 11.10 kl. 18–19. Anmälningar senast 21.9 till DUV:s kansli: susan.enberg@handicampen.ax eller tfn 527 371 / 527 372.

**DISCO på HandiCampen 27.10  
kl. 18–20.20**

DJ Zacke står för kvällens underhållning. Gratis inträde. Anmälningar senast 21.9 till DUV:s kansli: susan.enberg@handicampen.ax eller tfn 527 371 / 527 372.

**MYSSÖNDAG för hela familjen på  
Mariebad 19.11 kl. 18–20.30**

Alla föreningens medlemmar är välkomna. Du som behöver hjälp får gärna ta med dig en vän eller personal. Anmälningar senast 16.11 till DUV:s kansli: susan.enberg@handicampen.ax eller tfn 527 371 / 527 372.

**Allsångskvällar på Gallerian 25.9, 30.10  
och 27.11 kl. 18–20.30**

Allsång med Marita för ungdomar i åldern 20 år och uppåt. Novemberträffen är öppen för alla föreningens medlemmar oavsett ålder.

Mera information om höstens program och fritidsaktiviteter i DUVAN och på vår webbplats.





# Viktiga frågor på förbundskongressen

FDUV samlas till kongress den 28–29 oktober 2017 på hotell Scandic Rosendahl, Pyynikintie 13, 33230 Tammerfors.

Förbundskongressen beslutar om förbundets verksamhet och strategi. Aktuella frågor för förbundet är nytt namn, stadgeändringar och ny strategi.

Inom socialvården pågår stora förändringar, bland annat utarbetas en ny funktionshinderlag som bäst. Hur kommer vårdreformen att påverka servicen, blir det svårare att få stöd i framtiden eller kan det eventuellt bli lättare?

Allt detta kommer att diskuteras på vår kongress i Tammerfors. Dessutom presenterar vi vår verksamhet, bland annat flera intressanta utvecklingsprojekt som pågår i förbundet.

På kvällen får vi dansa till Susanne Sonntag's och på söndagförmiddagen blir det mer lättsamt program med skådespelaren Sixten Lundberg.

Kallelse, föredragning och allmän information har sänts till föreningarna i början av augusti. Vi hoppas på ett aktivt deltagande från föreningarna.

## Program

### Lördag

- 10.30 Förbundskongressen inleds
- 11.00 Temablock 1  
Förbundet i dag (Boende, Familjestöd, Mer än ord)
- 12.30 Lunch
- 13.30 Temablock 2  
Förbundet i dag (Påverkansarbete, Lättläst, Läromaterial)  
Prova på hjälpmedel för fritid (MALIKE)  
Prova på cirkus (Kulturcentret PiiPoo)
- 15.00 Kaffe
- 15.30 Förbundskongress, till cirka 17.30
- 19.00 Middag och dans med Susann Sonntag's

### Söndag

- 8.30 Förbundskongressen fortsätter vid behov
- 10.00 Avslutning
- 11.00 Skådespelare Sixten Lundberg uppträder med föreställningen En vandring i parken
- 12.00 Lunch
- 13.00 Avfärd

